

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

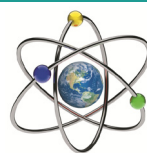

№2(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 638 sahifa,
2-fevral, 2026-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

O'quvchilarni intellektual rivojlantirishning psixologik omillari.....	22
<i>Ashurov Ramzidin Ramazonovich</i>	
Maktabgacha ta'limda bolaning kitobxonlik madaniyatini shakllantirishda oila bilan ishlashning nazariy asoslari	27
<i>Jumanova Fatima Uralovna, Allaberganova Munisa Begimboy qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tizimida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanishning metodologik asoslari	32
<i>Jo'rayeva Nargiza Tairovna, Bekbergenova Yulduz Tanirbergen qizi</i>	
Faoliyatli yondashuv asosida maktabgacha 6-7 yoshli bolalarda nutqiy ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi	35
<i>Ziyodullayeva Mohirabonu Ikromjon qizi</i>	
Davlat ta'lim muassasalarida manfaatlar to'qnashuvini boshqarishning tashkiliy-huquqiy mexanizmlari ...	39
<i>Xaybatullaeva Sojidxon Ziyatullayevna</i>	
Umumta'lim maktablarida jismoniy tarbiya darslarining samaradorligini oshirishda integratsion yondashuv	42
<i>Kamoliddinov Mirzohid</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining mantiqiy tafakkurini rivojlantirishda interfaol metodlarning samaradorligi	45
<i>Kamoliddinova Dilnoza Axmadilaxanovna</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarda kreativ faollikni rivojlantirish mexanizmlari.....	48
<i>Nurjanova Rayxan Urazbaevna</i>	
Sinf biologiya fanini o'qitishda TIMSS topshiriqlardan foydalanish metodikasi va baholash mezonlari	52
<i>Xaitboyeva Dilorom Rustam qizi</i>	
Qandli diabet tashxisli bemorlarda shaxs tuzilmasining emotsional komponentlari	56
<i>Sadikova Umida Botirovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirishda pedagogik diagnostikani amalga oshirishning natijaviyligi	60
<i>Maxmutazimova Yulduz Raxmatovna, Qodirova Shaxnoza Saidazim qizi</i>	
Kasbiy imij shakllanishida psixologik jihatlarning tafovutlari	64
<i>Aminova Dilnoza Orifjonovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlarining jamoa bilan ishlash jarayonida yetakchilik kompetensiyalarini rivojlantirish	69
<i>Abdiyeva Fazilat Fayzulla qizi</i>	
Kichik maktab yoshidagi bolalar shaxsi rivojlanishida psixologik moslashuvning tipik xususiyatlari	73
<i>Mirsaitova Guzal Baxodirovna</i>	
Oliy ta'lim tizimida variativ modellashirish asosida talabalarning kreativ faoliyatini rivojlantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarining qo'llanilishi	76
<i>Quvvatova Mohira Hikmatillayevna</i>	
Interfaol treninglar orqali o'qituvchilarning innovatsion fikrlashini rivojlantirish tajribasi	79
<i>Abdiyeva Shodiyona Yodgor qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda milliy qadriyatlar asosida axloqiy tarbiyani shakllantirishning ahamiyati.....	82
<i>Zulayxo Nazarova, Qarshiboyeva Muxlisa Ismatullo qizi</i>	
Ijodiy qobiliyatni o'stirishda pedagogik mahorat va innovatsion metodlar	85
<i>Mutallibova Odinaxon Mirzaolimjon qizi</i>	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarida olimpiadalarga tayyorlashda masalalar yechish texnologiyasi 11-sinf misolida	89
<i>Aslonov Xayrullo Shukrullo o'g'li</i>	

Bokschi qizlarni texnika taktikasini takomillashtirish.....	94
Axmedov Latifjon G'ayrat o'g'li	
Ixtisoslashtirilgan terminologiyaning asosiy lingvistik xususiyatlari	99
Axmedova Dilnoza Anvarovna	
Interfaol metodlar orqali zamonaviy darslarni tashkil etishning o'ziga xos tendensiyalari	102
Bakirov Otabek Bo'ranovich	
Boshqaruv psixologiyasi terminlarini tarjima qilishning metodologik muammolari	106
D. J. Norboyeva	
Raqamli transformatsiya sharoitida oliy ta'lim muassasalari talabalari ruhiyatiga virtual muhitning salbiy ta'siri	110
Giyosov Ulug'bek Eshpulatovich, Turayeva Nigora Husniddin qizi	
Hamshiralik ishida raqamli texnologiyalardan foydalanishning samaradorligi.....	113
Rasulova Gulmira, Amonova Dildora, Abdurahmonov Aziz, Hakimova X. X.	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kognitiv qobiliyatlarni shakllantirishda zamonaviy pedagogik yondashuvlar	117
Jumayev Xushboq Soatmumin o'g'li	
Principles of Organising Autonomous Learning.....	121
Khazratova Zukhra Mamaraimovna	
Najot – ta'limda, najot-tarbiyada	124
Mo'minova Manzura Mamasodiqjonovna	
Educational Potential of Museum Pedagogy and Criteria for its Application in Developing Historical Thinking of Pre-Service History Teachers.....	127
Niyozov Javlonbek	
Landshaft dizayni vastasida bo'lajak maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyachilarining estetik va kreativ ko'nikmalarini rivojlantirish	131
Radjapova Zuxra Tirkashevna	
Abdulla Avloniy pedagogik merosida shaxs psixologiyasi masalalari.....	134
S. O. Mamarasulov, D. A. Egamberdiyeva	
TBL metodini qo'llash orqali o'quvchilarning madaniyati va ijtimoiy muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish....	138
Sodikova Oyshakhon Muxammadsodik	
Pedagogik innovatsiyalarni boshqarishning nazariy-metodologik asoslari.....	142
Solihova Barno Sodiq qizi	
Boshlang'ich ta'lim magistratura talabalarining ijodiy faolligini rivojlantirish shart-sharoitlari	146
Yarmatov Shermo'min Rahmatovich	
Формирование готовности родителей детей старшего дошкольного возраста к выполнению воспитательной функции в семье.....	149
Атаджанова Сохиба Талиповна	
Redjio pedagogik yondashuv asosida maktabgacha katta yoshdagi bolalarda mantiqiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish pedagogik muammo sifatida	152
Djamilova Nargiza Nuritdinovna, Otahonova Marjona	
Talabalarda algoritmik kompetentlikni rivojlantirishning sun'iy intellekt va Big Data Analytics asosida o'quv faoliyatini real vaqt rejimida kuzatuvchi va boshqaruvchi konseptual modelni takomillashtirish.....	155
Kayumova Nazokat Rashitovna	
Raqamli ta'lim muhitida chet tili o'qituvchilari va talabalar o'rtasidagi interaktsiyaning pedagogik samaradorligi va innovatsion mexanizmlari	163
Eshonqulova Umida Xolmirzayevna	
MTTlarda nutqni rivojlantirishga doir mashg'ulotlarda interfaol usullardan foydalanish texnologiyasi	168
To'laboyeva Iqbolaxon Olimjonovna	
Ta'lim jarayonidagi konfliktlar.....	173
Abulova Mohigul Komiljonzoda	
Talabalarining bolalarda ijtimoiy moslashuvni shakllantirishga kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish	176
Inomova Mahliyo Yusuf qizi	

Shaxs tuzilmasida ma'naviy intellekt: nazariy-metodologik tahlil va psixologik interpretatsiya	179
<i>Mirxoliqova Charos Xabibullaevna</i>	
18-20 yoshli belbog'li kurashchilarning musobaqa oldi jismoniy tayyorgarliklari	183
<i>Muzafarov Muxammadali Maxsudovich</i>	
Talabalarda mustaqil ta'lim topshiriqlaridan foydalanib kasbiy madaniyatini rivojlantirishga zamonaviy yondashuvlar (boshlang'ich ta'limda tarbiya fani misolida)	187
<i>Yadgarova Surayyo</i>	
Maktab o'quvchilariga pedagogik ta'sir ko'rsatishda o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish	190
<i>Yo'ldoshova Shahlo Shukurullo qizi</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini ma'naviy-ma'rifiy faoliyatga tayyorgarligini rivojlantirishning nazariy tahlili	194
<i>Yusupova Sanobar Odil qizi</i>	
Типология научного текста: от жанровой классификации к дискурсивной модели	197
<i>Бахтияр Катибжанович Саттаров</i>	
Взаимодействие педагога и семьи в профилактике и преодолении стресса у детей дошкольного возраста	201
<i>Г. С. Алиходжаева, Х. Рахимова</i>	
Условия эффективности инклюзивного образования	206
<i>Г. С. Алиходжаева, Л. О. Бекмуродова</i>	
Педагогическая готовность к обучению в школе детей билингов	211
<i>Г. С. Алиходжаева, Н. А. Ганиева</i>	
Педагогические условия формирования эмоционального интеллекта у дошкольников	216
<i>Джалилова Феруза Намазовна</i>	
Milliy meros va musiqiy madaniyatning yosh avlod tarbiyasidagi o'rni	219
<i>Zuhridin Azizov</i>	
Госпитальная школа как пространство поддержки и развития ребёнка (на примере госпитальной школы при детской клиники Синсиннати, США)	222
<i>Муминов Р. Р., Хакимова Н. Х., Набиева Г. Г.</i>	
Интерактивные формы работы в процессе профориентации детей дошкольного возраста	227
<i>Н. Т. Жураева, С. М. Ахмеджанова</i>	
Samarali hamkorlikdagi faoliyatga tayyorlashga oid yondashuvlar	231
<i>Hojiyeva Zulfiya O'ktamovna</i>	
Поэтапное вовлечение детей с расстройствами аутистического спектра в дошкольное инклюзивное образование: комплексный анализ научно-теоретических и практических подходов	234
<i>Сабина Рагимова Ровшан кызы, Айсель Масимова Арастун кызы</i>	
Umumta'lim maktablarida fizika fanini o'qitish metodikasini rivojlantirishda sun'iy intellektdan foydalanishni boshqarishni takomillashtirish	245
<i>Allaniyazova Bibigul Sarsenbay qizi</i>	
Boshlang'ich sinflarda ona tili va o'qish savodxonligi darslariga kreativ fikrlash asosida tayyorlash	248
<i>Botirova Jumagul Chori qizi</i>	
Boshlang'ich sinflarda fanlarni o'qitish metodikasini rivojlantirishda sun'iy intellektdan foydalanishni boshqarishni takomillashtirish	254
<i>Kaypova Gulnara Muratbaevna</i>	
Umumta'lim maktablarida tabiiy-ilmiy savodxonlik ko'nikmalarining rivojlantirish masalalari	257
<i>Davletova Hamida Xasan qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini ma'naviy axloqiy ruhda tarbiyalashning psixologik jihatlari	261
<i>Fayzullayev Ermat Majidovich, Ortiqova Mashxura</i>	
Orkestr va ansamblarning fan sifatidagi o'rni va tarbiyaviy ahamiyati	265
<i>Fayzullayev Ermat Majidovich</i>	
Maktab fizika darslarida interaktiv dasturlar va simulyatorlardan foydalanish metodikasi	269
<i>Xayriddinova Malikaxon Qodirxon qizi</i>	

Musiqada midi musiqiy cholg'ularning raqamli interfeysi.....	274
Omonov Xasanxon Sulaymonovich	
Karyera o'sishida gender tafovutlarning ahamiyati.....	277
Yulchiboyeva Nazokatxon Iqboljon qizi	
Bo'lajak musiqa o'qituvchilarining kreativlik sifatlarini rivojlantirishga ta'sir etuvchi pedagogik omillar	283
Omonov Xasanxon Sulaymonovich, Normuradova Nafisa Kuchkarovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning ekologik tarbiyasi – ijtimoiy pedagogik muammo sifatida	287
Kasimova Dilrabo Baxadirovna, Marjona Atoyeva Ismat qizi	
Ilk yoshdagi bolalar psixologiyasi va rivojlanish xususiyatlari.....	291
Kayumova Nargiza Mirziyatovna, Ne'matjonova Gulzira Ne'matjon qizi	
Jadid pedagogik tafakkurida "o'qituvchi" fenomeni.....	294
Xushbokov Oybek Uralovich	
Maktabga tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarida savol berish malakalarini shakllantirish	296
Erhanova Nasiba Absayitovna	
Musiqiy ta'limda xalq va zamonaviy qo'shiqlar vositasida maktabgacha yoshdagi bolalarning etnomadaniy komponentlarni shakllantirish	298
Qurbanova Muslima Shavkatbek qizi	
Umumta'lim maktablari o'quvchilarida tadbirkorlik ko'nikmalarini tarkib toptirish metodikasi (biologiya fani misolida).....	300
Akmalova Farida Dilmurod qizi	
Maktabgacha ta'limda adaptiv ta'lim texnologiyalari yordamida bolalar ijodkorlik ko'nikmasini shakllantirish mazmuni.....	304
To'xliboyeva Zuxra Abdumutal qizi	
Maktabgacha yoshdagi iqtidorli bolalar bilan ishlashda ta'lim texnologiyasi	308
Xudoyberdiyeva Durdona Baxodir qizi	
Pedagogik-psixologik qarashlarda otaning oiladagi o'rni haqidagi tasavvurlarni shakllantirish dinamikasiga oid fikrlar talqini.....	311
Karshiyeva Dilafuz Suyunovna, Maxamatova Munisa Mamirzo qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilariga ingliz tilini o'qitishning nazariy va amaliy asoslari	314
Axmatqulova Maxfuza Shuhrat qizi	
Integrativ yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarda interpersonal intellekt ko'nikmalarini rivojlantirish ...	318
G'ulomova Oychehra No'monjon qizi	
Etnomadaniy qadriyatlarni integratsiyalashgan ta'lim jarayonida maktabgacha yoshdagi bolalarga singdirishning samarali yo'llari	321
G'ulomxo'jayeva Mushtariy Elmurod qizi	
Boshlang'ich sinf ona tili darslarida grafik organayzerlardan foydalanish	324
Iroda Isroilova	
Buxoro iqlimi va tabiiy resurslaridan samarali foydalanish: ekologik va fizik-geografik yondashuv	329
Mardonova Saodat Muzaffarovna	
Effective Traditional and Innovative Approaches in English Language Teaching: Evidence From EFL Classrooms	333
Yuldoshev Khaydarbek	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining lug'at boyligini rivojlantirishda lingvopedagogik yondashuvning nazariy-metodologik asoslari.....	336
Allayarova Sojida Umirzakovna	
Механизмы использования цифровых педагогических технологий для обеспечения непрерывности образовательного процесса учащихся начальных классов в условиях длительного лечения	339
Турсунова Д. З., Холлиева Н. Х.	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'tkazilgan o'yin faoliyatlarini bolalar ovozli talaffuzining takomillashuviga ta'siri	342
Kattaxo'jayeva Shaxlohon Bohodirovna	

O'qituvchilar tayyorlashda pedagogik innovatsiyalar va milliy kontentni integratsiya qilish strategiyalari ...	344
<i>Rahmatova Feruza Qudrat qizi</i>	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarni maktab ta'limiga tayyorlash jarayonini tashkil etishda tizimli yondashuv	348
<i>Abdusamatova Nargiza Jamoliddinovna</i>	
Moliyaviy savodxonlik asoslarini shakllantirish uchun "Tejamkor bola" o'yinli ta'lim faoliyatini asosida ishlashni takomillashtirilish.....	352
<i>Rizayeva Munisxon Maxkamovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida byudjet hisobi standartlariga (BHS) muvofiq buxgalteriya hisobini tashkil qilish va yuritish tartib-qoidalari.....	356
<i>Boltayev Ahmad Rustamjonovich</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari moliyaviy munosabatlarning huquqiy asoslari	359
<i>Boymuradov Normurod Abdusadikovich</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida jismoniy tarbiya va sportni rivojlantirishning metodologik asoslari.....	362
<i>Ma'rufov Mansurbek Musajonovich, Xonimov Mirqosim Samatqul o'g'li</i>	
O'smirlarda liderlik xususiyatlarini rivojlantirishning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari.....	367
<i>Salayeva Dilafuz Buranovna</i>	
Pedagog nutq madaniyatining milliy va umuminsoniy qadriyatlarga ta'siri.....	370
<i>Toshtemirova Nigina Normurod qizi</i>	
Новые методы обучения устному переводу студентов-переводчиков.....	373
<i>Уринбаева Дилдора Утепбергеновна</i>	
O'quvchilarda axborot iste'moli madaniyatini rivojlantirishning pedagogik tuzilmasi	376
<i>Muxammadiyev Baxtiyor Jurayevich</i>	
Boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning o'qish savodxonligini xalqaro mezonlar asosida rivojlantirish yo'llari	380
<i>Axrоров Voris Yunusovich, Botirova Ozoda Nasir qizi</i>	
Ta'lim sifatini baholashda raqamli texnologiyalardan foydalanishning o'rni (oliy ta'lim misolida)	385
<i>Axrоров Voris Yunusovich, Boltayeva Jaxona Ulug'bek qizi</i>	
Umumta'lim maktablarida 7-sinf biologiya fanini o'qitishda virtual laboratoriyalardan foydalanishning ta'lim samaradorligiga ta'siri	389
<i>Turakulova Mehriniso Nuriddinovna, Ruziqulova Nilufar Abdumajidovna, Allazarova Natalya Aleuatdinovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni maktabga tayyorlashning mavjud holati va rivojlantirish strategiyalari ...	393
<i>Mamadaliyeva Mumtozbegin</i>	
6–7 yoshli bolalarning bilim olishga faol qiziqishini rivojlantirish metodikasi	396
<i>Artikova Muhayyo Botiraliyevna, Abduxolisova Gulsanam O'ktambek qizi</i>	
The Main Peculiarities of Abbreviations in Modern English.....	399
<i>Absalomova Aziza Baxodir qizi</i>	
Autizmli bolalarni maktab ta'limiga tayyorlashda bir qator terapiya va metodlardan foydalanish	404
<i>Yoqubova Hurriyat Burxonovna</i>	
Boshlang'ich ta'limda o'yinlar, virtual reallik va geymifikatsiya orqali o'quvchilarning motivatsiyasini oshirish.....	407
<i>Xaitova Nazokat</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijodiy ko'nikmalarini rivojlantirishda tabiiy materiallardan foydalanishning pedagogik usullari.....	411
<i>Rustamova Manzura Mirkamalovna, Qo'ziyeva Umriniso Muzaffar qizi</i>	
Bo'lajak muhandislarning loyihalash ko'nikmalarini klaster muhitida rivojlantirish modellari	415
<i>Eshonqulova Shafoat Ergashevna, Sherzod Eshonqulov</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotini rivojlantirish strategiyalarini ishlab chiqish	420
<i>Ermatova Mamlakat Qadirkulovna</i>	
9-sinf o'quvchilarini kasbga yo'naltirishda iqtisodiy ko'nikmalarni shakllantirish pedagogik muammo sifatida.....	423
<i>Eliboyeva Lola Sulaymonovna</i>	

Texnologiya asosidagi ingliz tili o'qitish va o'quvchi mustaqilligi: farmatsevtika talabalari misolida	427
<i>Ikranova Shohsanam Ravshanboy qizi</i>	
Maqollar asosida ingliz tili o'qitishning lingvodidaktik asoslari (Afg'oniston dariy tilli maktablar misolida) ..	430
<i>Samadi Nooria</i>	
Loyihaga asoslangan ta'lim texnologiyasi orqali talabalarda ijtimoiy mas'uliyat kompetensiyasini rivojlantirish tadqiqi	434
<i>Jo'rayeva Zebiniso Yo'ldosheva</i>	
Boshlang'ich sinfda tabiiy fanlarni o'qitish samaradorligini oshirishda innovatsion va zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish	440
<i>Yulchiyeva Zulfiya Baxodir qizi</i>	
Shaxsning individual intellektual rivojlanishi pedagogik muammo sifatida	444
<i>Ol'tiboyeva Kamola Sharofjon qizi</i>	
Boshlang'ich ta'limda o'yin texnologiyalaridan foydalanish orqali o'quvchilar qiziqishini aniqlash yo'llari ...	448
<i>Qalandarova Yulduz G'ayrat qizi</i>	
Проблемы физического воспитания студентов и пути их решения	454
<i>Ходжанов Азиз Рахимович</i>	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarda axloqiy qadriyatlarni shakllantirishda milliy ertaklardan foydalanish texnologiyasi	458
<i>Kayumova Nargiza Mirziyatovna</i>	
Jamiyatda sog'lom turmush tarzini tashkil qilishda jismoniy tarbiya va sport mutaxassislarining o'rni	461
<i>Dehqonova Mahmuda Ortiqovna</i>	
Yadro itqitish sport turida kuch tayyorgarligining biomexanik va funksional ahamiyati	466
<i>Djabbarov Axror Islomovich</i>	
Kompetensiyaviy yondashuv asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining didaktik tayyorgarligini takomillashtirish	469
<i>Axmedova Laylo Baxtiyor qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tayanch kompetensiyalarni rivojlantirishda shaxsga yo'naltirilgan strategiyalar	475
<i>Urazimbetova Aygul Aralbayevna</i>	
Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar nutqini rivojlantirishda kompyuter texnologiyalarining pedagogik imkoniyatlari	482
<i>Kamolova Yulduzxon Ma'murjon qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ma'naviy-ma'rifiy ishlarni tashkil etishda ota-onalar bilan hamkorlikni amalga oshirish texnologiyasi	488
<i>Kasimova Dilrabo Baxadirovna, Jo'rabayeva Nozima Bekmurod qizi</i>	
Psixologik zo'ravonlik oqibatlarini bartaraf etishda psixokorreksion mexanizmlar	491
<i>Tursunpo'latova Zaxro Zafar qizi</i>	
Shifokorlar professional karerasi resurslari va ularning obyektiv ko'rsatkichlari o'rtasidagi bog'liqlikni o'rganish natijalari	496
<i>Arziqulov O'tkirbek Maxammatovich</i>	
Bolalarda maktabgacha ta'lim yoshidagi kommunikativ qobiliyatlarni rivojlantirishda ijodiy o'yinlarning o'rni	501
<i>Berdiyeva Umida G'oyibberdiyevna</i>	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarning neyropedagogik yondashuvlar asosida kognitiv rivojlantirishning mohiyati	505
<i>Aliyeva Odila Madamin qizi</i>	
Emotional Intelligence and Perceptive Ability: Keys to Pedagogical Success	508
<i>Abdurakhimov Shokhasim Abdurakhmonovich</i>	
Bo'lajak logopedlarni og'ir nutq nuqsonli bolalar bilan ishlashga tayyorlashning nazariy asoslari	511
<i>Achilova Sevara Djasirkulovna</i>	
Abdulla Avloniy pedagogik g'oyalarini zamonaviy boshlang'ich ta'lim bilan integratsiyalash	515
<i>Daliyeva Eliza Zokir qizi</i>	

Talabalarda ma'naviy-axloqiy sifatlarni rivojlantirishda Mahmud Qoshg'ariy merosidan foydalanish.....	519
<i>Eliboyeva Lola Sulaymonovna, Ravshanova Sarvinoz O'ktamjon qizi</i>	
Derivation and Nominalization in Medical Terminology: A Comparative Model of Term and Process Name Formation in English and Uzbek	523
<i>Gulnigor Yazdonkulova</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning nutq buzilishlarida pedagogik-psixologik korreksiya usullari hamda mexanizmlari.....	526
<i>Jo'rayeva Muattar Abdumajit qizi</i>	
Ta'lim sifatini boshqarishga tizimli yondashish hamda pedagogikada PDCA modelining ahamiyati	530
<i>Jumanazarova Gullola Yoqubjanovna, Xolmatova Maftuna Turdimat qizi</i>	
Sun'iy intellekt asosidagi ta'lim vositalarining kimyo ta'limidagi o'rni.....	535
<i>Jumaniyazova Mahliyo Qahramonovna</i>	
Inklyuziv maktab sharoitida kichik maktab yoshidagi bolalarda ijtimoiy-perseptiv tajribani shakllantirish ...	539
<i>Karimova Zulfiya Abduraxmanovna</i>	
Sirdaryo viloyati toponimlarining shakllanish jarayonlari	543
<i>Kenjayeva Iroda Alisherovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni maktab ta'limiga tayyorlashda art texnologiyalardan foydalanishning nazariy-metodologik asoslari.....	546
<i>Mamatova Husnora Eshquvatovna</i>	
O'quvchi yoshlarning innovatsion fikrlashini rivojlantirish va uni amaliy faoliyat bilan integratsiyalash.....	550
<i>Mehmonova Nilufar Shuhratovna</i>	
Integrating Social-Emotional Learning in EFL Classrooms: Enhancing Language Proficiency and Emotional Intelligence.....	553
<i>Meylinorova Feruza Bakhtiyor qizi</i>	
Nodavlat ta'lim tashkilotlari pedagog-tarbiyachilarining malakasini oshirish mexanizmini takomillashtirish	559
<i>Muminova Nargiza Sabitdjanovna</i>	
TEACCH konsepsiyasi – autizm va kommunikativ buzilishlari bo'lgan bolalarni davolash va o'qitish dasturi	562
<i>Murodova Sarvigul Raxim qizi</i>	
Aksiologik yondashuvlar asosida bo'lajak pedagoglarda altruizm ko'nikmalarini shakllantirishning funksional modeli	566
<i>Norboyeva Moxigul Shavkat qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'yin texnologiyalari asosida bolalarning shaxsiy va ijtimoiy kompetensiyalarini takomillashtirish	569
<i>Norqulova Ma'mura Husniddin qizi</i>	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarining 6-sinfida o'qitiladigan "Tabiiy fanlar"dan mashg'ulotlarni tashkil etish metodikasi.....	574
<i>Qo'qonboyeva Shaxlo Rafikjonovna</i>	
The Intersection of Science and Pedagogy: The Teacher's Role in Professional Evolution	580
<i>Rahimberdiyev Rustam Abdunasirovich, Shukurova Madina</i>	
Maktabgacha katta guruhlarida STEAM texnologiyasi bilan tanishtirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	583
<i>Rakhimova Laylo Hamidjon qizi</i>	
Hamshiralik ishida raqamli texnologiyalardan foydalanishning samaradorligi.....	586
<i>Rasulova Gulmira, Amonova Dildora, Abdurahmonov Aziz, Hakimova X. X.</i>	
Kurashchilarda muvozanat (balance) va ko'tarib uloqtirish texnikasi o'rtasidagi bog'liqlik	590
<i>Shermatov Gulom Qaxxorovich</i>	
O'qituvchi shaxsining o'zini o'zi rivojlantirishida akmeologik pozitsiyaning o'rni.....	594
<i>Xaitov Abdukosim Abdulakim o'g'li</i>	
Lego-qurilish, konstruksiyalash, robototexnika – STEAM ta'lim moduli sifatida	596
<i>Xamroyeva Sitara Samadovna</i>	

Raqamli jamiyatda o'smir yoshdagi o'quvchilarning huquqiy axborot olish madaniyatini rivojlantirish mexanizmlari	599
<i>Xayrullayev Axror Aktam o'g'li</i>	
Maktabgacha ta'limda axborot kommunikatsiya texnologiyalari yordamida ta'limiy o'yinlarni loyihalash va joriy etish	602
<i>Xikmatova Moxinur Amir qizi</i>	
Boshlang'ich sinflarda tabiiy fanlar orqali kognitiv qobiliyatlarni rivojlantirish zamonaviy yechimlarini ishlab chiqish usullari	605
<i>Xolmo'minova Mohichehra Bahrom qizi</i>	
O'quvchilarning biologiyaga qiziqishini oshirishda innovatsion ta'lim metodlari	609
<i>Xudayberganova Madina Saotboy qizi, Abdiqodirov Murodxo'ja Alisher o'g'li, Nishanbayeva Arayim User qizi</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida shug'ullanuvchi voleybolchi qizlarning musobaqa oldi jismoniy va psixologik tayyorgarligini takomillashtirish metodikasi	612
<i>Xudoynazarova Sayyora Ravshanovna</i>	
Maktabgacha ta'limda milliy qadriyatlar asosida bolalarni axloqiy tarbiyalash texnologiyalari	618
<i>Yo'ldoshboyeva Gulmira Xushnudovna</i>	
Umumta'lim maktab seksiyasi uzunlikka sakrovchilarining jismoniy rivojlanganlik darajasi	621
<i>Zokir Akramov O'tkir o'g'li</i>	
Perseptiv qobiliyat: o'qituvchining o'quvchini tushunish sa'nati	625
<i>Zokirov Mirzaraxim Abdaliyevich</i>	
Ожидания и потребности родителей как основа продвижения услуг дошкольного образовательного учреждения в Республике Узбекистан	628
<i>Ким Ирина Николаевна, Аббосхонова Зухра Баходир кизи</i>	
Экспериментальная деятельность – метод развития здоровьесберегающей компетентности у детей старшего дошкольного возраста	631
<i>Ким Ирина Николаевна, Алиходжаева Райхон Шавкат кизи</i>	
Подготовка детей-билингвов к школьному обучению: интеграция цифровых и традиционных педагогических методов	634
<i>Ким Ирина Николаевна, Умарова Шоиста Рустамовна</i>	

ABDULLA AVLONIY PEDAGOGIK G'OYALARINI ZAMONAVIY BOSHLANG'ICH TA'LIM BILAN INTEGRATSIYALASH

Daliyeva Eliza Zokir qizi

Shahrisabz davlat pedagogika instituti magistranti

Annotatsiya: Maqolada Abdulla Avloniy pedagogik merosining (axloqiy tarbiya, fikr tarbiyasi, til va muloqot madaniyati, jismoniy sog'lomlik, o'qituvchi mas'uliyati) zamonaviy boshlang'ich ta'lim (kompetensiyaviy yondashuv, o'quvchi agentligi, hamkorlikda o'qish, formatif baholash, ijtimoiy-emotsional ko'nikmalarni rivojlantirish, qadriyatlar ta'limi) bilan uyg'unlashuv mexanizmlari ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqot konseptual sintez va didaktik dizayn mantiqiga tayangan holda Avloniy g'oyalarini bugungi dars jarayoniga "mazmun–metod–baholash–muvofiglashtirish" zanjiri orqali kiritish modelini taklif etadi. "Tarbiya"ni faqat axloqiy nasihat sifatida emas, balki o'quv natijalarini barqarorlashtiruvchi kompetensiyalarni, sinf iqlimini hamda o'quvchi motivatsiyasini boshqaruvchi tizimli omil sifatida talqin qiladigan integratsion xarita ishlab chiqildi. Natijalar bo'limida Avloniy g'oyalarini to'rt yo'nalish (axloq, fikr, lison, jism) bo'yicha zamonaviy pedagogik texnologiyalar bilan moslashtiruvchi jadval, dars dizayni namunasi hamda baholash indikatorlari taqdim etildi. Shuningdek, ikki konseptual rasm (model sxemasi) orqali integratsiya mexanizmining kirish omillari, jarayon komponentlari va kutiladigan ta'limiy-tarbiyaviy natijalar vizuallashtirildi. Xulosa qismida Avloniy merosining boshlang'ich ta'limda qadriyatlar, agentlik, SEL va formatif baholash bilan birlashganda "komil shaxs"ga yo'naltirilgan ta'lim modelini kuchaytirishi asoslab berildi.

Kalit so'zlar: Abdulla Avloniy; boshlang'ich ta'lim; tarbiya; fikr tarbiyasi; formatif baholash; o'quvchi agentligi; ijtimoiy-emotsional o'qish (SEL); kompetensiya; qadriyatlar integratsiyasi; dars dizayni.

Abstract: This paper examines how Abdulla Avloniy's pedagogical ideas—moral education, "education of thinking," language and communication culture, physical well-being, and teacher responsibility—can be integrated into modern primary education frameworks. Using conceptual synthesis and instructional design logic, the study proposes an integration model implemented through the chain "content–method–assessment–alignment." It argues that "tarbiya" should be interpreted not as moral preaching but as a systemic factor that stabilizes learning outcomes, shapes classroom climate, and supports learner motivation and agency. The Results section provides: (1) a mapping table aligning Avloniy's four key domains (morality, thinking, language, health) with contemporary pedagogies (scaffolding, cooperative learning, formative assessment, SEL); (2) a sample lesson design; (3) assessment indicators; and (4) two conceptual figures visualizing inputs, processes, and expected outcomes. The paper concludes that Avloniy's legacy, when aligned with student agency, SEL, and formative assessment, strengthens a holistic "competencies + values" model aimed at educating a well-rounded learner in primary school.

Key words: Abdulla Avloniy; primary education; moral education; thinking skills; formative assessment; student agency; SEL; competencies; values integration; lesson design.

Аннотация: В статье научно-теоретически рассматриваются механизмы интеграции педагогических идей Абдуллы Авлония (нравственное воспитание, "воспитание мысли", культура речи, физическое благополучие, профессиональная ответственность учителя) с современным начальным образованием (компетентностный подход, агентность ученика, совместное обучение, формирующее оценивание, социально-эмоциональные навыки, ценностное образование). На основе концептуального синтеза и логики дидактического дизайна предложена модель внедрения идей Авлония через цепочку "содержание–метод–оценивание–согласование". Показано, что "воспитание" следует трактовать не как набор нравоучений, а как системный фактор устойчивости образовательных результатов, управления мотивацией и климатом класса. В разделе результатов представлены таблица соответствий по четырём направлениям (нравственность, мышление, язык, здоровье), пример урока и индикаторы оценивания, а также две схемы (рисунки), визуализирующие входные факторы, процесс и ожидаемые результаты интеграции.

Ключевые слова: Абдулла Авлоний; начальная школа; воспитание; развитие мышления; формирующее оценивание; агентность ученика; SEL; компетенции; ценности; дизайн урока.

KIRISH

Boshlang'ich ta'lim – shaxsning intellektual poydevori, ijtimoiy xulqi, muloqot madaniyati va o'zini boshqarish ko'nikmalari shakllanadigan eng sezgir bosqichdir. Bugungi kunda boshlang'ich sinflarda ta'lim sifati faqat “bilim berish” bilan o'lchanmaydi: o'quvchining mustaqil fikrlashi, tanqidiy tahlil qila olishi, hamkorlikda ishlashi, o'z hissiyotlarini boshqarishi, mas'uliyatli qaror qabul qilishi, qadriyatlarni anglab yashashi kabi natijalar ham ta'limning ajralmas qismiga aylanmoqda. Shu jihatdan ta'lim “kompetensiya + qadriyat” uyg'unligi sifatida talqin etilmoqda, ya'ni o'qish, yozish, hisoblash kabi akademik asoslar bilan bir qatorda ijtimoiy-emotsional hamda fuqarolik pozitsiyasini mustahkamlovchi ko'nikmalar tizimli ravishda rivojlantiriladi. Aynan shu nuqtada Abdulla Avloniy merosi dolzarb ahamiyat kasb etadi. Avloniy “tarbiya”ni jamiyat hayoti va shaxs kamolotining markaziy sharti sifatida ko'radi hamda uni fikr, axloq, til va jism uyg'unligi orqali talqin etadi. U pedagogik jarayonni faqat bilim uzatish emas, balki shaxsni “komillikka” yetaklaydigan yaxlit tizim sifatida baholaydi. Avloniy tarbiyani pedagogikaning “eng muhim masalasi” deb e'tirof etib, uni ta'lim bilan ajralmas birlikda izohlaydi [Avloniy, 1917, 5]. Demak, asosiy muammo shundan iboratki, Avloniy pedagogik g'oyalarini bugungi boshlang'ich ta'limning metodikasi, baholash mexanizmlari va o'quv natijalari tizimi bilan qanday integratsiyalash mumkin? Mazkur integratsiya “merosni eslash” darajasida qolib ketmasdan, balki dars dizayni, sinf iqlimi, baholash mezonlari va o'qituvchi kompetensiyalarida real amaliy ifodasini topishi zarur.

Mazkur maqolaning maqsadi Avloniy pedagogik g'oyalarini zamonaviy boshlang'ich ta'lim bilan integratsiyalashning konseptual modelini ishlab chiqish hamda amaliy qo'llashga mos “moslashtirish xaritasi”ni (mapping) taqdim etishdan iborat. Tadqiqot doirasida quyidagi vazifalar belgilandi:

- Avloniy merosidagi asosiy pedagogik tayanch g'oyalarni aniqlash;
- ularni zamonaviy pedagogik konsepsiyalar – o'quvchi agentligi, SEL, formatif baholash va kognitiv jarayonlar taksonomiyasi bilan qiyosiy tahlil qilish;
- integratsion model hamda dars dizayni namunalarini ishlab chiqish;
- kutiladigan natijalar uchun baholash indikatorlari va ta'sir mexanizmlarini asoslab berish.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Avloniy pedagogik qarashlarida “tarbiya” shaxsni jamiyatga foydali, ma'naviy-axloqiy yetuk, fikri ravshan, tili ravon va sog'lom inson qilib tarbiyalashga qaratilgan uzluksiz jarayon sifatida talqin etiladi. U “tarbiya”ni sof pedagogik masala sifatida ko'tarib, mazkur jarayonning jamiyat kelajagi bilan bevosita bog'liqligini alohida ta'kidlaydi [Avloniy, 1917, 5]. Shu bilan birga, Avloniy “fikir tarbiyasi” tushunchasini alohida ajratib, tafakkurni tarbiyalashni eng zarur va ustuvor yo'nalish sifatida baholaydi [Avloniy, 1917, 9]. Til masalasida esa “Hifzi lison” g'oyasi orqali tilni asrash va adabiy nutqni rivojlantirishni millatning ruhiy hamda madaniy barqarorligi bilan chambarchas bog'laydi [Avloniy, 1917, 30]. Mazkur uch tayanch – tarbiya, fikr va lison – boshlang'ich ta'lim mazmunini belgilashda muhim metodik “o'q” vazifasini bajaradi.

Avloniy g'oyalarini zamonaviy ta'lim konseptlari bilan integratsiyalash maqsadga muvofiq bo'lib, bu jarayon quyidagi yo'nalishlar orqali izohlanadi. O'quvchi agentligi (student agency) va mas'uliyat. Zamonaviy ta'lim yondashuvida o'quvchi bilimni passiv qabul qiluvchi emas, balki maqsad qo'yadigan, tanlov qiladigan va hamkorlikda harakat qiladigan faol subyekt sifatida talqin etiladi. OECD Learning Compass 2030 konseptida o'quvchi agentligi hamda “co-agency”, ya'ni o'quvchi, o'qituvchi, oila va jamoa hamkorligi markaziy o'rin egallaydi [OECD, 2019, 5]. Avloniy pedagogikasida ham tarbiya shaxsiy mas'uliyat va jamiyat manfaatlari bilan uzviy bog'langan bo'lib, bu jihat bugungi agentlik tushunchasini ma'naviy mezonlar bilan muvozanatlash uchun mustahkam metodik asos bo'la oladi. SEL (Social and Emotional Learning) va axloqiy tarbiya. CASEL ta'rifiga ko'ra, SEL shaxsiy identitetni shakllantirish, hissiyotlarni boshqarish, empatiya, sog'lom munosabatlar va mas'uliyatli qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantirish jarayonini o'z ichiga oladi [CASEL, 2023, 1]. Avloniy “axloq” tushunchasini shaxsning odobi, muomalasi va jamiyatdagi xulqi bilan bog'lab talqin qilgani sababli, uning qarashlari SEL kompetensiyalari bilan tabiiy va mantiqiy uyg'unlik hosil qiladi.

Formatif baholash (formative assessment) va tarbiyaviy “qayta aloqa”. Black va Wiliam formatif baholashni o'qitish va o'rganishning interaktiv tabiati bilan bevosita bog'lab, o'qituvchining o'quvchi qiyinchiliklarini aniqlashi va ta'lim jarayonini moslashtirishi zarurligini asoslab beradi [Black va Wiliam, 1998, 1–2]. Avloniy merosida ham tarbiya va ta'lim jarayonlari doimiy kuzatuv, qayta aloqa va mas'uliyat bilan bog'langan bo'lib, o'qituvchi “tarbiya muhandisi” sifatida bolaning holatini kuzatadi, muhitni to'g'rilaydi va ijobiy odatlarni shakllantiradi. Bugungi formatif baholash aynan shu yondashuvni ilmiy-uslubiy mexanizm darajasiga ko'taradi. Kognitiv jarayonlar taksonomiyasi va “fikir tarbiyasi”. Krathwohl tomonidan takomillashtirilgan Bloom taksonomiyasi o'quv maqsadlarini “bilim” va “kognitiv jarayon” o'lchamlarida ko'rib, kognitiv faoliyatni “remember–under-

stand–apply–analyze–evaluate–create” ketma-ketligida tasniflaydi [Krathwohl, 2002, 215–216]. Avloniy ilgari surgan “fikir tarbiyasi” g’oyasi ushbu taksonomiyani boshlang’ich sinf ta’limida oddiy yodlashdan tushuntirish, taqqoslash, xulosa chiqarish va ijodiy faoliyat darajasiga ko’tarishning qadriyatli va metodik asosini ta’minlaydi [Avloniy, 1917, 9].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Maqolada bir qator metodlardan foydalanildi:

- Avloniy asaridagi tarbiya, fikr, til va jism konseptlari matn va g’oya tahlili asosida ajratilib, zamonaviy pedagogik lug’atga “operation” tushunchalar sifatida tarjima qilindi;
- konseptual mapping (moslashtirish xaritasi) metodi orqali Avloniy g’oyasi → zamonaviy konstrukt → dars amaliyoti → baholash indikatori zanjiri qurildi;
- didaktik dizayn yondashuvi doirasida dars dizayni “maqsad (kognitiv + qadriyat) – faoliyat – resurs – formatif baholash – refleksiya” bosqichlari asosida loyihalandi;
- normativ integratsiya yo’nalishida esa UNESCOning qadriyatlar va barqaror rivojlanish ta’limiga oid yo’nalishlari (Target 4.7) bilan muvofiqlik darajasi tekshirildi [UNESCO, 2015, 2–3].

TAHLIL VA NATIJALAR

Boshlang’ich ta’lim amaliyotida “tarbiya” ko’pincha alohida tadbir yoki qisqa nasihat shaklida qolib ketadi, holbuki Avloniy yondashuvida tarbiya darsning ichki mexanizmi sifatida talqin etilib, u maqsad, mazmun, metod, muhit va natija bilan uzviy bir butun tizimni tashkil etadi. Shu bois integratsiya ham aynan ushbu elementlar doirasida namoyon bo’lishi lozim bo’lib, bunda ta’limning maqsadi faqat akademik natijalar bilan cheklanmay, balki odob, mas’uliyat, hamkorlik, halollik va mehnatsevarlik kabi qadriyatli natijalarni shakllantirishga qaratiladi. Ta’lim mazmuni matnlar, misollar, vaziyatli topshiriqlar va o’yinlar orqali axloqiy dilemmalar hamda ijtimoiy rol modellarini ochib berishga xizmat qiladi, metodlar esa hamkorlikda o’qish, chuqurlashtirilgan muhokama, savol-javob va refleksiya asosida tashkil etiladi. Ta’lim muhiti sinf iqlimi, til madaniyati, o’quvchi xavfsizligi va qadrlanishini ta’minlash orqali shakllantiriladi, natijalar esa formatif indikatorlar orqali o’quvchilarning xulq-atvori, muloqoti va fikr yuritish jarayonini izchil kuzatish asosida baholanadi. Mazkur yondashuv OECD tomonidan ilgari surilgan “agentlik” hamda “core foundations”, ya’ni bilim, ko’nikma, munosabat va qadriyatlarining integratsiyasi g’oyalari bilan hamohangdir [OECD, 2019, 6].

Avloniy “fikir tarbiyasi”ni eng muhim yo’nalish sifatida e’tirof etib, uni shaxs kamolotining asosi deb biladi [Avloniy, 1917, 9]. Zamonaviy boshlang’ich ta’limda esa fikrlash ko’nikmalari o’qish, ona tili, matematika va tabiatshunoslik kabi fanlararo kompetensiyalar orqali rivojlantiriladi. Shu jihatdan “fikir tarbiyasi”ni faqat mantiqiy masalalar yechish bilan cheklab bo’lmaydi, balki savol berish madaniyati, dalil va misollar keltirish, boshqalarning fikrini tinglash va hurmat qilish, xatolardan o’rganish (growth mindset), shuningdek, o’z-o’zini baholash va refleksiya jarayonlarini ham qamrab olishi lozim. Vygotskiy ta’kidlaganidek, o’qituvchi bolaning “yaqin rivojlanish zonasida” qo’llab-quvvatlash (scaffolding) orqali uni murakkab fikrlash darajasiga olib chiqadi [Vygotsky, 1978, 87]. Bu yondashuv Avloniy ilgari surgan “fikir tarbiyasi”ni aniq pedagogik mexanizmlar bilan boyitib, savollarni pog’onalash, jamoaviy muhokama va juftlikda ishlash orqali fikrlash jarayonini izchil rivojlantirishga imkon yaratadi.

Avloniy tilni asrash va nutq madaniyatini tarbiyaning markaziy unsuri sifatida ko’rsatib, “hifzi lison” tamoyiliga alohida e’tibor qaratadi [Avloniy, 1917, 30]. Boshlang’ich sinfda ushbu tamoyil o’qish darslarida matnni ifodali o’qish va undagi xulqiy vaziyatlarni tahlil qilish, ona tili darslarida muloyim murojaat, bahs madaniyati hamda “men-xabari” (I-message) kabi kommunikativ strategiyalardan foydalanish, baholash jarayonida esa nafaqat imlo, balki nutqning ravshanligi, fikrning izchilligi va argument keltirish ko’nikmalarini e’tiborga olish orqali kuchaytiriladi. Ushbu yondashuv UNESCO Target 4.7 doirasida belgilangan tinchlik madaniyati, mas’uliyatli fuqarolik va qadriyatlarni shakllantirish yo’nalishlari bilan ham uyg’unlashadi [UNESCO, 2015, 2–3].

O’qituvchi roliga to’xtaladigan bo’lsak, Shulman o’qituvchi kasbiyligini pedagogik mazmuniy bilim, ya’ni fan mazmunini bolaga tushunarli shaklda yetkazish va o’quvchi qiyinchiliklarini oldindan ko’ra bilish qobiliyati bilan izohlaydi [Shulman, 1986, 9]. Avloniy merosida ham o’qituvchi shaxs tarbiyasining tayanch figurasi sifatida talqin etiladi. Shu sababli integratsion yondashuv o’qituvchidan darsni faqat mavzuni o’tish jarayoni sifatida emas, balki mavzu orqali tarbiya berish tamoyili asosida loyihalashni, uni formatif baholash, sinf iqlimi va ijtimoiy-emotsional o’rganish (SEL) amaliyotlari bilan muvofiqlashtirishni talab etadi [Black va Wiliam, 1998, 10]. Natijada Avloniy g’oyalari zamonaviy boshlang’ich ta’lim tizimiga izchil integratsiyalashgan holda konseptual va amaliy samaradorlikni ta’minlaydi.

XULOSA

Maqolada Abdulla Avloniy pedagogik merosini zamonaviy boshlang'ich ta'limga "bevosita ko'chirish" emas, balki didaktik dizayn orqali "operatsion" integratsiya qilish zarurligi asoslab berildi. Avloniyda tarbiya – pedagogikaning markaziy masalasi bo'lib, u fikr tarbiyasi, til madaniyati va sog'lomlik bilan uyg'un talqin etiladi [Avloniy, 1917, 5; 9; 30]. Zamonaviy ta'limda esa agentlik, SEL, formatif baholash va kompetensiyalar yondashuvi shaxsga yo'naltirilgan natijalarni kuchaytiradi [OECD, 2019, 5-6]; [CASEL, 2023, 1]; [Black va Wiliam, 1998, 1-2]. Shu bois integratsiya modelida "tarbiya" darsning ichki mexanizmi – maqsadlar, metodlar, sinf iqlimi va baholashning yagona tizimi sifatida ko'rib chiqildi.

Amaliy natija sifatida taqdim etilgan mapping-jadval, dars dizayni va indikatorlar Avloniy g'oyalarini boshlang'ich sinfda quyidagi yo'nalishlarda samarali qo'llash imkonini beradi:

- qadriyatlarni fan mazmuniga integratsiyalash (axloq + SEL); fikrlashni pog'onalash (taksonomiya + ZPD);
- til tarbiyasini kommunikativ kompetensiya sifatida tizimli boshqarish;
- sog'lomlik va farovonlikni sinf iqlimi hamda odat shakllantirish bilan bog'lash;
- formatif baholash orqali tarbiyaviy-natijaviy qayta aloqani yo'lga qo'yish.

Kelgusida tadqiqotni empirik sinovlar (pilot sinflar) orqali kengaytirish, o'quvchi farovonligi va akademik natijalar o'rtasidagi bog'liqlikni miqdoriy tahlil qilish, shuningdek, o'qituvchilarning PCK kompetensiyalarini Avloniy g'oyalarini integratsiyalash asosida rivojlantirish modeli bilan chuqurlashtirish maqsadga muvofiqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Avloniy, Abdulla. 1917. "Turkiy Guliston yoxud axloq". Toshkent.
2. Black, Paul, va Dylan Wiliam. 1998. Inside the Black Box: Raising Standards Through Classroom Assessment. London: King's College London School of Education.
3. CASEL (Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning). 2023. CASEL SEL Framework (CASEL 5).
4. Krathwohl, David R. 2002. "A Revision of Bloom's Taxonomy: An Overview." Theory Into Practice 41(4): 212-218.
5. OECD. 2019. OECD Learning Compass 2030: Concept Note. Paris: OECD.
6. Shulman, Lee S. 1986. "Those Who Understand: Knowledge Growth in Teaching." Educational Researcher 15(2): 4-14.
7. UNESCO. 2015. Education 2030: Framework for Action – Goal 4.7 (Excerpt).
8. Vygotsky, Lev S. 1978. "Mind in Society" (learning and development; ZPD). In Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. Cambridge, MA: Harvard University Press.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №2(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.